

- визначення швидкості руху транспортного засобу за матеріалами відеозаписів;
- встановлення пристрою, з використанням якого було створено цифровий фотознімок;
- порівняння між собою зображених об'єктів (будь-яких об'єктів);
- визначення зросту зафіксованих осіб на цифрових та аналогових фотознімках, а також у відеозаписах;
- визначення розмірів та розташування зафіксованих об'єктів;
- встановлення ознак монтажу на цифрових та аналогових фотознімках;
- покращення якості зображення в цілому та конкретно зафіксованих об'єктів на фотознімках (цифрових) та у відеозаписах (кадрах відеозаписів).

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно підкреслити, що сучасний стан судової фототехнічної експертизи піддався якісним змінам у зв'язку з появою цілого ряду цифрових об'єктів, отриманих з використанням цифрових фототехнологій. На основі цього робота щодо подальшого вдосконалення судової фототехнічної експертизи видається актуальною і важливою.

Список використаних джерел

1. Тимко Є. М. Розробка методики досліджень цифрових зображень та засобів їх виготовлення / Є. М. Тимко // Звіт про науково-дослідну роботу. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз (КНДІСЕ). – 2013. - С. 7, 13.

Кірін Роман Станіславович,
судовий експерт Дніпропетровського
науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС
України, доктор юридичних наук,
доцент

ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСПЕРТНОЮ СЛУЖБОЮ МВС: КРИТЕРІЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ

Правові основи судово-експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України експертизою визначені Законом України «Про судову експертизу» (далі – закон по СЕ) [1], в якому власне і розкривається поняття «судова експертиза». Аналіз останнього дозволяє виділити його специфічні ознаки, а саме:

- 1) судова експертиза – це дослідження;
- 2) основа дослідження – спеціальні знання;
- 3) галузі спеціальних знань – наука, техніка, мистецтва, ремесла тощо;

- 4) об'єкти дослідження – об'єкти, явища і процеси;
- 5) мета експертизи – надання висновку;
- 6) зміст висновку – питання, що є або будуть предметом судового розгляду.

Окрім судової експертизи, закон про СЕ передбачає й іншу форму експертного провадження – експертне дослідження. Такий висновок ґрунтується на положеннях п. 6 ст. 13 зазначеного закону, відповідно до яких, незалежно від виду судочинства, судовий експерт має право проводити на договірних засадах експертні дослідження з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб, з урахуванням обмежень, передбачених законом.

Досліджуючи питання співвідношення судової експертизи та експертного дослідження в діяльності експертної служби МВС України, С. І. Перлін дійшов висновку, що судова експертиза проводиться в кримінальному провадженні за зверненням спеціально уповноваженого суб'єкта (слідчого, прокурора, судді чи суду) або сторони захисту. А безпосереднє експертне дослідження проводиться в усіх інших випадках, не пов'язаних із кримінальним судочинством. Тому, говорячи про експертне дослідження, яке проводиться в кримінальному провадженні за зверненням органу досудового розслідування, необхідно мати на увазі судову експертизу [2, с. 179].

При цьому, науковець, не розвиваючи актуальну тему дослідження, продублював наведені висновки в іншій роботі [3, с. 286]. З такою думкою можна погодитися, проте лише частково, адже, виходячи з приписів Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби МВС [4], експертні дослідження не проводяться за матеріалами, які: а) отримані під час проведення оперативно-розшукової діяльності; б) містяться в оперативно-розшуковій справі; в) використовуються для підготовки матеріалів у справі про адміністративне правопорушення; г) перебувають у кримінальному провадженні (досудовому розслідуванні і судовому провадженні). Заради об'єктивності, слід зазначити, що згадані роботи [2,3] були опубліковані до набрання чинності наказу МВС [4].

Тож, за критерієм «вид судочинства», в аспекті розмежування понять «судова експертиза» та «експертне дослідження», доведеними слід вважати такі положення:

- 1) судова експертиза може проводитися у кримінальному або виконавчому провадженні, адміністративних, цивільних або господарських справах, справах про адміністративні правопорушення;
- 2) експертне дослідження може проводитися у цивільному, господарському та адміністративному судочинствах.

Виходячи з дефініції «експертне дослідження», наведеної в Інструкції [4], також можна виділити й його ознаки:

- 1) експертне дослідження – це дослідження;
- 2) суб'єкт дослідження – експерт;
- 3) основа дослідження – спеціальні знання;
- 4) об'єкти дослідження – матеріальні об'єкти, явища і процеси;

- 5) властивості об'єктів – містять інформацію про обставини події;
- 6) підстава – звернення юридичних або фізичних осіб.

За загальним положенням [1, ст. 7-1] підставами проведення судової експертизи можуть бути: а) відповідне судове рішення; б) рішення органу досудового розслідування; в) договір з експертом чи експертною установою - якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб.

Отже, за останньою ознакою (критерій «підстава проведення») можна виявити ще один диференційний аспект двох форм експертного провадження:

- 1) підставою для проведення експертиз відповідно до чинного законодавства є процесуальний документ (постанова, ухвала) про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою (органом) (далі – ініціатор), або письмове звернення потерпілого чи сторони захисту кримінального провадження (далі – документ про призначення експертизи (залучення експерта)), у якому обов'язково зазначаються реквізити, перелік питань, поставлених експерту, а також об'єкти, що підлягають дослідженню;

- 2) підставою для проведення експертного дослідження є письмова заява (лист) ініціатора експертного дослідження (юридичної або фізичної особи) [4].

Слід зауважити, що даний критерій розглядається в дещо іншому формулюванні у відповідній Інструкції Міністерства юстиції України, а саме [5]:

- 1) підставою для проведення експертизи у кримінальному провадженні та у справах про адміністративні правопорушення відповідно до чинного законодавства є процесуальний документ про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою (органом);

- 2) підставою для проведення експертизи у цивільному, господарському та адміністративному судочинствах є ухвала суду про призначення експертизи або договір з експертом чи експертною установою, укладений на замовлення учасника справи;

- 3) підставою для проведення експертного дослідження є договір з експертом чи експертною установою, укладений за письмовою заявою (листом) замовника (юридичної або фізичної особи), з обов'язковим зазначенням його реквізитів, з переліком питань, які підлягають розв'язанню, а також об'єктів, що надаються.

Ще одним критерієм розмежування можна вважати «оформлення результатів експертного провадження»:

- 1) результати проведення судової експертизи оформлюються висновком експерта [4, додаток 1] відповідно до вимог процесуального законодавства України та Інструкції [4];

- 2) результати проведеного експертного дослідження оформляються висновком експертного дослідження [4, додаток 2] згідно з вимогами, визначеними Інструкцією [4].

Однією з принципових відмінностей між цими формами висновків є те, що в останньому відомості про попередження судового експерта про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків

відповідно до Кримінального кодексу України не зазначаються.

Нарешті, при оцінці співвідношення зазначених форм експертного провадження можна використовувати критерій «витрати на експертне провадження», в основу якого покладені положення ст.ст. 13, 15 закону про СЕ, а також відповідні приписи процесуальних кодексів.

Список використаних джерел

1. «Про судову експертизу»: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

2. Перлін С. І. Співвідношення судової експертизи та експертного дослідження в діяльності експертної служби МВС України / С. І. Перлін // Науковий вісник публічного та приватного права. - Випуск 6, том 2, 2016. – С. 176 – 179.

3. Перлін С. Співвідношення судової експертизи та експертного дослідження в діяльності експертної служби Міністерства внутрішніх справ України / С. Перлін // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 2. – С. 283 – 287.

4. «Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України» : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 17.07.2017 р. № 591 // Офіційний вісник України від 19.09.2017 – 2017 р., № 73, стор. 24, ст. 2254.

5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. № 1950/5). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

Кірін Роман Станіславович,
судовий експерт Дніпропетровського
науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС
України, доктор юридичних наук,
доцент

Баранов Петро Миколайович,
судовий експерт Дніпропетровського
науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС
України, доктор геологічних наук,
професор

ХРОНОЛОГІЯ ДЖЕРЕЛ ПРАВА ГЕМОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Гемологія (від лат. *gemma* – «самоцвіт, дорогоцінний камінь» та грецьк. *λόγος* – «слово, розум») як наука про дорогоцінне каміння, сукупність даних